

RÓMSKY JAZYK A LITERATÚRA

ÚVOD

Vzdelávací štandard predmetu rómsky jazyk a literatúra je pedagogický dokument, ktorý stanovuje nielen výkon a obsah, ale umožňuje aj rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov. Pozostáva z charakteristiky a cieľov predmetu, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Predstavuje ucelený systém všeobecne formulovaných kognitívne odstupňovaných výkonov. Tieto výkony môže učiteľ bližšie špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe ďalších učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek s prihliadnutím na aktuálne kognitívne schopnosti žiakov.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom je učivo štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov. Obsahový štandard vychádza z Učebných osnov rómskeho jazyka a literatúry pre stredné školy, ktoré boli overené v rámci projektu „*Experimentálna verifikácia efektívnosti kurikula rómskeho jazyka a literatúry v základných a stredných školách*“ (2003-2010). Je v súlade s medzinárodnými odporúčaniami Rady Európy a Rámcovým vzdelávacím programom rómskeho jazyka, ktorý bol vypracovaný v spolupráci s Európskym fórom Rómov a kočovníkov. Stanovený učebný obsah môže učiteľ tvorivo modifikovať v rámci školského vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov.

Vzdelávací štandard je koncipovaný tak, aby učiteľ nepredkladal žiakom len hotové poznatky, ale vytváral im primerané podmienky na aktívne osvojovanie vedomostí. Vzhľadom na charakter a ciele predmetu sa organizácia vyučovania prispôsobí počtu žiakov v triede. Tým sa garantujú vonkajšie podmienky na adekvátnu realizáciu výučby a splnenie výkonového a obsahového štandardu.

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Rómsky jazyk a literatúra má v primárnom vzdelávaní špecifické postavenie. Napomáha školskej úspešnosti žiakov z rómskych komunít a prispieva k dobrej sociálnej klíme medzi žiakmi v triede a škole. Prostredníctvom rôznych príbehov, textov a rozprávok všetci žiaci v triede spoznávajú rómsky jazyk, získavajú základné informácie o dejinách Rómov a rómskej kultúre. Jazykový systém vychádza zo štandardizovaného rómskeho jazyka (2008), ktorým komunikuje väčšina rómskeho obyvateľstva na Slovensku. Predmet rozvíja kultúrne kompetencie a vzájomné porozumenie medzi žiakmi v triede. Vyučovanie predmetu je zamerané na používanie rómskeho jazyka v každodenných komunikačných situáciách. Dôležité je využívanie inovatívnych a interaktívnych metód vzdelávania, ktoré napomáhajú k inklúzii žiakov z rómskych komunít.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- nadobudnú spôsobilosti, ktoré im umožnia chápať svet bez predsudkov a stereotypov,
- použijú základnú slovnú zásobu v rómskom jazyku v ústnom a písomnom prejave,
- tvoria jednoduché otázky a odpovedajú na ne,
- čítajú krátke a jednoduché texty v rómskom jazyku,
- reprodujú prečítané krátke a jednoduché texty v rómskom jazyku,
- vyhľadajú a porovnajú jednoduché slová v rómskom jazyku so slovami v slovenskom jazyku,
- poznajú základné pravidlá rómskeho pravopisu a základné pravidlá výslovnosti,
- získajú základné vedomosti z rómskej literatúry a kultúrnych tradícií Rómov.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Ja a moja rodina

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 2. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pozdraviť a privítať sa s členmi rodiny, ✓ použiť základné pojmy: o dad, e daj, o phral, e phen, o papus, e baba, ✓ položiť otázku a odpovedať na ňu: Sar tut vičines?, ✓ vymenovať mená svojich rodičov, starých rodičov a súrodencov, ✓ položiť otázku a odpovedať na ňu: Savi hiňi tiri daj?, ✓ vymenovať aspoň jednu svoju pozitívnu vlastnosť, svojich rodičov a súrodencov, napríklad: lachi daj, buťakero dad, ✓ použiť väzbu: Odoj hin..., ✓ použiť väzbu: Miro dad, Miri daj (vzťah k členom rodiny), ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítanej rozprávky, ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítaného učebného textu, 	<p>pozdravy</p> <p>oslovenie, predstavenie sa</p> <p>nadviazanie prvého kontaktu/zoznámenie sa</p> <p>členovia rodiny</p> <p>vyjadrenie vzťahu k rodinným príslušníkom</p> <p>rozprávka „O primášovi Barovi“ od E. Lackovej</p> <p>učebný text v rómskom a slovenskom jazyku „Miri famil'ija“ od E. Gašparovej</p>

Škola/Trieda

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ porozumieť jednoduchým pokynom v triede, v škole, napríklad: beš tele, uš'i upre, gen, irin, phundrav e gen'i, ✓ vymenovať veci nachádzajúce sa v triede, napríklad: krijeda, pingalos, ✓ vymenovať základné farby (napríklad lolo, belavo), ✓ počítat' do 20, ✓ odpovedať na otázku: Keci hin?, ✓ uviesť počet vecí v správnom slovoslede, napríklad: jekh pingalos, ✓ pomenovať farbu vecí v správnom slovoslede, napríklad: belavo pingalos, ✓ položiť a odpovedať na otázky: So oda hin? Oda hin.../Hin oda ....? He/Na, 	<p>pokyny v triede a v škole</p> <p>veci v triede</p> <p>farby</p>

Domov a bývanie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať hračky, napríklad: motoris, popka, grajoro, ✓ porozumieť otázke s vyjadrením vzťahu k veci: Ada lolo motoris hino tiro? He, miro. Na, nane miro., ✓ pomenovať izby v dome, napríklad: e tavibnaskeri, e čhavorikaňi soba a nábytok, ktorý sa v nich nachádza, napríklad: o skamind, o šifonos, ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítanej rozprávky, 	<p>hračky a vyjadrenie vzťahu k nim</p> <p>izby v dome a nábytok, ktorý sa v nich nachádza</p> <p>rozprávka „Ruppa a Ruppuno“ od D. Bangu</p>

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať základné časti tela a aplikovať to aj pri zvieratkách, ✓ pomenovať časti hlavy: bala, čekat, jakha, nakh, vušta, ✓ charakterizovať svoje telo: Me som šuko. Me som thulo., ✓ vyjadriť svoju náladu: Me som bachtalo., ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítanej rozprávky, ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítaného učebného textu, 	<p>časti tela</p> <p>rozprávka „Prešibaný Róm“ od E. Lackovej</p> <p>učebný text v rómskom a slovenskom jazyku „Teštoskere kotora“ od E. Gašparovej</p>

Doprava a cestovanie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať dopravné prostriedky, určiť ich farbu a počet v dodržanom slovoslede, napríklad: duj lole motora, trin bare busi (slovosled: číslovka – prídavné meno – podstatné meno), ✓ pomenovať niektoré budovy, ktoré sa v obci/meste nachádzajú, ✓ pomenovať dopravné prostriedky pomocou obrázkov, 	<p>dopravné prostriedky</p> <p>budovy v obci/meste</p>

Človek a príroda

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať niektoré domáce zvieratá a vyjadriť k nim kladný alebo záporný vzťah väzbou: Me rado.../Me narado..., ✓ pomenovať ročné obdobia a dni v týždni, ✓ charakterizovať stručne počasie (tates, šil), ✓ pomenovať objekty na oblohe (kham, čhon, čercheň), ✓ určiť čas – celé hodiny, odpovedať na otázku: Keci hin akana ori?, ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítanej rozprávky, ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítaných učebných textov, 	<p>zvieratá a vyjadrenie postoja k nim</p> <p>ročné obdobia</p> <p>dni v týždni, čas</p> <p>počasie</p> <p>rozprávka o zvieratkách „Lod’ka, Palička pomocníčka“ od V. G. Sutejeva, do rómskeho jazyka preložila A. Koptová „E šifica, E rovl’ica žutindorica“</p> <p>učebný text v rómskom a slovenskom jazyku „Beršeskere kotora“ (Jaros, Ňilaj, Jesus, Jevend) od E. Gašparovej</p>

Voľný čas a záľuby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať druhy športov typické pre jednotlivé ročné obdobia, ✓ vyjadriť, aký šport ovládajú, a to väzbou: Me džanav te.../Me na džanav te..., ✓ vyjadriť postoj k jednotlivým aktivitám: Me rado.../Me narado, ✓ rozprávať o svojom dennom režime, ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítanej rozprávky, 	<p>športové aktivity</p> <p>denný režim</p> <p>rozprávka „Tancujúca basa“ od E. Lackovej</p>

Stravovanie, nakupovanie a služby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať niektoré jedlá a vyjadriť k nim vzťah väzbou: Me rado chav... /Me narado chav..., ✓ odpovedať na otázku: Tu rado chas ... ?, ✓ vymenovať niektoré zdravé a nezdravé jedlá, ✓ pomenovať niektoré druhy ovocia a zeleniny: phabaj, ambrol, čiľav, naranča, repaňis, ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítaného učebného textu, 	<p>jedlo, vyjadrenie vzťahu k jedlu</p> <p>ovocie a zelenina</p> <p>rómske tradičné jedlá</p> <p>učebný text v rómskom a slovenskom jazyku „Žel'eňina the ovoca“ od E. Gašparovej</p>

Obliekanie a móda

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať časti oblečenia, napríklad: gad, cholov, rokľa, kamašľi, ✓ pomenovať časti oblečenia aj s farbou, napríklad: parno gad, belavo cholov, 	časti oblečenia

Kultúrne tradície

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vymenovať jednoduchými vetami tradície a zvyky Rómov na Vianoce, ✓ vyjadriť jednoduché želanie k Vianociam a Novému roku: Bachtal'i Karačoňa! Bachtalo Nevo berš!, 	tradície a zvyky Rómov

Jazykový systém

LEXIKA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vymenovať slová a slovné spojenia podľa tematických okruhov, ✓ položiť jednoduché otázky a odpovedať na ne, ✓ opísať jednoduchými prostriedkami seba, obrázok a situáciu,
MORFOLÓGIA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť mužský a ženský rod podstatných mien, ✓ určiť jednotné a množné číslo, ✓ pochopiť tvary nepriameho pádu určitého člena: le phraleske, la pheňake (pasívne), ✓ pochopiť genitívny tvar podstatných mien: le phraleskero, la pheňakero (pasívne),
Podstatné mená	

Prídavné mená	✓ osvojiť si nie však programovo osobitne, ale iba v kontexte (pasívne),
Zámená	✓ použiť osobné zámená: me, tu, jov, joj, ✓ porozumieť opytovacie zámená: Ko?, So?, ✓ porozumieť privlastňovacie zámená: miro, tiro, leskero, lakero,
Číslovky	✓ vymenovať základné číslovky: 1–20, ✓ vymenovať radové číslovky – v dátume (pasívne),
Slovesá	✓ pochopiť tvary slovesá <u>te jel</u> , me som, tu sal, jov hino, joj hiňi, ✓ pochopiť sponové sloveso hin/o, hiňi, hine,
Príslovky	✓ porozumieť príslovky času: adad'ives, idž, tajsja, imar, akana, ✓ porozumieť príslovky miesta: adaj, odoj, avri, andre,
Predložky	✓ pochopiť predložky so širším významom: andre, ke, kije, paš,
Spojky	✓ použiť zlučovaciu spojku: the (o dad the e daj),
Častice	✓ osvojiť si nie však programovo osobitne, ale iba v kontexte (pasívne) – častice <u>te</u> , <u>mi</u> ,
SYNTAX	✓ tvoriť jednoduché vety a slovné spojenia, ✓ tvoriť jednoduché otázky a odpovedať na ne,
VÝSLOVNOSŤ	✓ artikulovať zreteľne a vysloviť správne slová podľa fonetického prepisu, ✓ vysloviť správne aspirované hlásky: čh, kh, ph, th,
GRAFICKÁ STRÁNKA A PRAVOPIS	✓ použiť v písomnej podobe všetky písmená rómskej abecedy, ✓ aplikovať vedomosti o písaní samohlások, spoluhlások, aspirovaných hlások, ✓ aplikovať vedomosti o niektorých interpunkčných znamienkach – bind'i, phučlo,
REČOVÉ ZRUČNOSTI	

Počúvanie s porozumením	<ul style="list-style-type: none"> ✓ porozumieť súvislému krátkemu prejavu učiteľa, ✓ porozumieť krátkym jednoduchým príbehom s vizuálnou podporou, ✓ porozumieť jednoduchým pokynom, ktoré zadáva učiteľ,
Čítanie s porozumením	<ul style="list-style-type: none"> ✓ čítať s porozumením krátky text so známou tematikou, ✓ doplniť správne do textu chýbajúce slovo, ✓ vyhľadať a rozlíšiť v texte informácie o sebe a iných, ✓ priradiť správne časti textov k obrázkovému príbehu,
Ústna interakcia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pozdraviť a nadviazať kontakt, ✓ pýtať sa na meno formou otázky: Sar hin tiro nav?, ✓ položiť a odpovedať na otázku zisťujúcu vek: Keci tuke berš?, ✓ položiť a odpovedať na otázku: So oda hin?, ✓ položiť a odpovedať na otázku zisťujúcu čas: Keci hin akana ori?, ✓ pýtať sa na farbu a počet formou otázky: Savi farba? Keci?, ✓ položiť otázky o jedle/nápojoch a oblečení a veľmi krátkymi vetami odpovedať na ne, napríklad: So rado chas?, So rado pijes?, So rado ures?, ✓ položiť otázky o dennom režime a veľmi krátkymi vetami odpovedať na ne, napríklad: So keres tosara?, So keres palodilos? So keres rat'i?, ✓ odpovedať veľmi krátkymi vetami na základné otázky o tom, čo majú alebo nemajú radi, ✓ odpovedať jednoslovne alebo veľmi krátkymi odpoveďami na základné otázky o škole,
Ústny prejav	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať členov svojej rodiny a vyjadriť k nim vzťah, ✓ použiť prívlastňovacie zámená (miro, tiro, lakero),

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať časti svojho tela, ✓ pomenovať izby v dome a nábytok, ktorý sa v nich nachádza, ✓ pomenovať dopravné prostriedky (podľa obrázkov), ✓ určiť farbu vecí a ich počet (do 20), ✓ vyjadriť svoj názor (He/Na), ✓ pomenovať základné veci okolo seba formou otázok: Ada hin...?, So ada hin?, ✓ určiť ročné obdobia a dni v týždni, ✓ využiť slovnú zásobu, ktorá súvisí so sviatkami - Karačoňa, Patraďi, U'ipnaskero d'ives, ✓ pomenovať niektoré zvieratá a vyjadriť k nim vzťah (Me rado.../Me narado...), ✓ vymenovať druhy ovocia a zeleniny, ✓ pomenovať časti oblečenia, ✓ vyjadriť jednoduché želanie k Vianociam a Novému roku,
Písomný prejav	<ul style="list-style-type: none"> ✓ prepísať bezchybne krátky text, ✓ napísať veci, ktoré sú zobrazené v učebnom texte, ✓ napísať tromi až piatimi vetami list alebo krátku pohľadnicu, ✓ napísať vlastné meno, adresu,

Ja a moja rodina

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak na konci 4. ročníka základnej školy vie/dokáže:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať členov svojej rodiny a blízkych príbuzných, ✓ opísať jednoduchými vetami činnosti svojich členov v rodine, ✓ opísať jednoduchými vetami fotografiu svojej rodiny, ✓ použiť privlastňovacie zámena (miro, tiro, lakero, leskero, amaro, tumaro, lengeru), ✓ odpovedať na jednoduché otázky z prečítaných príbehov, 	<p>rodina a jej členovia</p> <p>blízki príbuzní</p> <p>rómsky príbeh „Sar o Del pekelas manušen, So hin feder: god'i abo barval'ipen?“ od M. Hübschmannovej</p>

Škola/Trieda

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať objekty v triede, svoje učebné pomôcky a určiť ich farbu a veľkosť, ✓ pýtať sa na veci otázkami: So ada hin? Kaskero ada hin? a odpovedať na ne: Ada hin..., Ada hin miro..., ✓ porozumieť jednoduchým pokynom zadávané učiteľom a vykonať činnosti na základe pokynov, ✓ dokážu si niečo od niekoho požičať a o niečo poprosiť: Aveha ajso lacho, šaj mange des..., ✓ dokážu ospravedlniť sa: Odmukh mange, 	<p>objekty v triede</p> <p>pokyny</p> <p>činnosti v škole</p> <p>požičať si a o niečo poprosiť</p> <p>ospravedlniť sa</p>

Domov a bývanie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ povedať svoju adresu a odpovedať na otázku: Kaj bešes?, ✓ pomenovať izby v dome a nábytok, napríklad: tavibnaskeri soba, čhavorikaňi soba, butoris – haďos, skamind, šifonos, ✓ určiť miesto vecí v dome, napríklad: o haďos andre sovibnaskeri soba, ✓ pochopiť jednoduché predložky a použiť ich vo vete, napríklad: andro kher, pro skamind, ✓ pomenovať každodenné domáce práce: te tavel, te pratinel, ✓ zreprodukovať stručne obsah prečítanej rozprávky, 	<p>bydlisko</p> <p>izby a nábytok</p> <p>predložky</p> <p>domáce práce</p> <p>rozprávka „Ako išiel Midu hľadať prácu“ od E. Lackovej</p>

Ľudské telo, starostlivosť o zdravie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať časti tela, tváre, napríklad: o nakh, o jakha, o danda, ✓ opísať stručne svoj zovňajšok, napríklad: muj, bala, vasta, čanga, ✓ spojiť prídavné mená s podstatnými menami: bare bala, cikno nakh, kale jakha, parne danda, 	<p>časti tela</p> <p>prídavné mená</p> <p>opis svojho zovňajšku</p>

Doprava a cestovanie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať dopravné prostriedky, ✓ opísať stručne rôzne spôsoby dopravy, ✓ odpovedať na otázku: Sar rado dromares?, ✓ opísať stručne tradičné a moderné spôsoby kočovania Rómov, ✓ zreprodukovať obsah prečítanej rozprávky, 	<p>dopravné prostriedky spôsoby, ktorými rád cestujem rôzne druhy dopravy tradičné a moderné spôsoby kočovania /cestovania Rómov rozprávka „Ako Filip zarobil na chlieb“ od E. Lackovej</p>

Človek a príroda

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať niektoré zvieratá voľne žijúce, domáce zvieratá a zvieratá žijúce v zoo, ✓ opísať stručne niektoré zvieratá, ✓ určiť celé a pol hodiny, ✓ určiť miesto, kde niektoré zvieratá žijú, ✓ opísať stručne svoje obľúbené zvieratko, ✓ zreprodukovať stručne obsah prečítanej rozprávky, 	<p>voľne žijúce zvieratá domáce zvieratá zvieratá v zoo opis zvierat určovanie času a miesta moje obľúbené zvieratko rozprávka „Uhliar a čert“ od D. Bangu</p>

Voľný čas a záľuby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať aktivity a činnosti, ktoré vykonávajú počas dňa, ✓ porozprávať stručne o svojom dennom režime, ✓ zreprodukovať stručne obsah prečítanej rozprávky, 	aktivity denný režim rozprávky v slovenskom a rómskom jazyku

Stravovanie, nakupovanie a služby

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať základné potraviny a nápoje, napríklad: maro, čhil, phuvale, mas, paňi, thud, limonada, ✓ pomenovať tradičné rómske jedlá, ✓ pomenovať rôzne chute potravín, napríklad: gulo, londo, bilondo, ✓ odpovedať na otázky: So rado chas? So rado pijes?, 	základné potraviny, nápoje rómske tradičné jedlá rôzne chute moje obľúbené jedlo a nápoj

Obliekanie a móda

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ pomenovať časti oblečenia, napríklad: belavo cholov, parno gad, ✓ pomenovať letné a zimné oblečenie, ✓ opísať obľúbené oblečenie a obľúbenú farbu, 	oblečenie - letné, zimné obľúbené oblečenie - obľúbená farba

Kultúrne tradície

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<ul style="list-style-type: none"> ✓ vymenovať tradície a zvyky Rómov na Vianoce, ✓ vyjadriť jednoduché želanie k Vianociam a Novému roku: Bachta!i Karačoňa! Bachtalo Nevo berš!i, ✓ vymenovať tradície a zvyky Rómov na Veľkú noc, ✓ pochopiť nové slová: jandro, šošoj, kachňori, lulud'a, čar, veš, ✓ odpovedať na otázku: Keci tuke berš?, ✓ pochopia niektoré slová vzťahujúce sa k narodeninám, napríklad: ul'ipnaskero d'ives, bokhe!i, momel'i, ✓ odpovedať na otázku: Keci...?, ✓ zreprodukovať stručne obsah prečítanej rozprávky, 	<p>Vianoce</p> <p>Veľká noc</p> <p>narodeniny</p> <p>rozprávka „Železná ruka“ od D. Bangu</p>

Jazykový systém

LEXIKA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť 200 – 250 nových slov a slovných spojení podľa tematických okruhov, ✓ tvoriť otázky a odpovedať na ne, ✓ opísať jednoduchými prostriedkami seba, obrázok a situáciu, ✓ vyjadriť, čo majú radi a čo nemajú radi,
MORFOLÓGIA	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť určitý člen pre ženský rod, mužský rod a množné číslo, určiť jednotné a množné číslo,
Podstatné mená	<ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť životné a neživotné podstatné mená, ✓ rozlíšiť tvar nepriameho pádu člena: le dadeske, la dake, le čhavage, ✓ rozlíšiť genitívny tvar podstatných mien: le phraleskero, la pheňakero,

Prídavné mená	<ul style="list-style-type: none"> ✓ spojiť prídavné mená s podstatnými menami: lachi daj, phuro dad, ✓ stupňovať niektoré prídavné mená: cikno/cikneder/nekcikneder, ✓ tvoriť k prídavným menám antonymá: thulo/šuko, god'aver/dilino, šukar/džungalo,
Zámená	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť osobné zámená: me, tu, jov, joj, amen, tumen, jon, ✓ použiť privlastňovacie zámená: miro/i/e, tiro/i/e, leskro/i/e, lakero/i/ e, amaro/i/e, tumaro/i/e, lengro/i/e, ✓ použiť opytovacie zámená: Ko?, So?, Savo?, Kaj?,
Číslovky	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vymenovať a napísať základné číslovky: 1–50, ✓ použiť číslovky pri určovaní času,
Slovesá	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť tvary slovesá <u>te jel</u>: me som, tu sal, jov hino, joj hiňi, amen sam, tumen san, jon hine, ✓ použiť sponové sloveso hin/o, hiňi, hine, ✓ časovať známe slovesá v prítomnom čase vo všetkých osobách, ostatné časy (pasívne), ✓ tvoriť rozkazovací spôsob – jednoduché príkazy,
Príslovky	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť príslovky času a častosti deja, napríklad: adad'ives, ra'i, idž, tajsja, imar, akana, pa'is, ✓ použiť príslovky miesta, napríklad: adaj, odoj, avri, andre, khere, ✓ použiť príslovky spôsobu a miery, napríklad: lačhes, mištes, nalačhes, phares,
Predložky	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť predložky so širším významom: andre, ke, kije, paš,
Spojky	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pochopiť a použiť zlučovaciu spojku: the (o dad the e daj),
Častice	<ul style="list-style-type: none"> ✓ porozumieť častice <u>te</u>, <u>mi</u> len v kontexte (Oča, te na peres!, Mi šunen the hon!), ✓ porozumieť modálne častice <u>šaj</u>, <u>naš'i</u> len v kontexte (Šaj vičinas le Romen. Savore džene naš'i avaha!),

SYNTAX	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť pravidlá správneho slovosledu: podmet, prísudok, príslovkové určenie miesta, ✓ určiť vety podľa modálnosti a vetného obsahu, ✓ tvoriť modelové otázky použitím opytovacích zámen: Sar tut vičines? So oda hin?, ✓ tvoriť opytovacie vety: Hin oda...? Tiro nav hin....?, ✓ tvoriť vetné konštrukcie na vyjadrenie prosby, ✓ tvoriť kladné a záporné vety.
VÝSLOVNOSŤ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ artikulovať zreteľne a vysloviť správne slová podľa fonetického prepisu, ✓ rozlíšiť a uplatniť správny rytmus a intonáciu vo vetách, ✓ použiť zásady správnej výslovnosti aspirovaných hlások: čh, kh, ph, th,
GRAFICKÁ STRÁNKA A PRAVOPIS	<ul style="list-style-type: none"> ✓ použiť rómsku abecedu v abecednom poriadku a písať všetky písmená rómskej abecedy, ✓ uplatniť vedomosti o písaní samohlások, spoluhlások, aspirovaných hlások, slov osobitne a dovedna, ✓ uplatniť vedomosti o niektorých interpunkčných znamienkach,
REČOVÉ ZRUČNOSTI	
Počúvanie s porozumením	<ul style="list-style-type: none"> ✓ reagovať s porozumením na jednoduché pokyny učiteľa, ✓ chápať celkový obsah pri počúvaní neznámeho textu so známou tematikou, ✓ dešifrovať známe slová a slovné spojenia pri viacnásobnom počúvaní textu so známou tematikou , ✓ porozumieť krátkym jednoduchým príbehom s vizuálnou podporou,
Čítanie s porozumením	<ul style="list-style-type: none"> ✓ čítať s porozumením krátky text so známou tematikou, ✓ zreprodukovať krátkymi vetami obsah prečítaného textu, ✓ vybrať z veku primeraných textov slová, frázy, vety, frazeologické výrazy a vhodne ich použiť v ústnom prejave a v písomnej forme,

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ doplniť správne do textu chýbajúce slovo, ✓ vyhľadať informáciu v krátkom texte,
<p>Ústna interakcia</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ pozdraviť sa, predstaviť sa a poďakovať, ✓ pýtať sa blízkych priateľov, ako sa majú, formou otázky: Sar sal/san?, ✓ tvoriť modelové otázky použitím opytovacích zámen a odpovedať na ne (Sar tut vičines? So oda hin?), ✓ slovne reagovať na pokyny a odpovedať na otázky učiteľa a svojich spolužiakov, ✓ dohovoriť sa jednoduchým spôsobom s partnerom v krátkom dialógu na známe témy, ✓ tvoriť jednoduché otázky a odpovedať na ne, ✓ odpovedať pomocou kľúčových slov a jednoduchých viet na základné otázky súvisiace s dopravou, ✓ odpovedať pomocou kľúčových slov a jednoduchých viet na základné otázky o domácom zvieratku, o tom, či majú radi zvieratá,

<p>Ústny prejav</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ opísať krátkymi vetami seba a zloženie svojej rodiny, ✓ povedať svoju adresu, ✓ pomenovať izby v dome a nábytok, ktorý sa v nich nachádza, ✓ rozprávať pomocou kľúčových slov a jednoduchých viet o svojom dennom režime, ✓ opísať pomocou kľúčových slov a jednoduchých viet svoj zovňajšok, ✓ pomenovať základné potraviny a nápoje a niektoré tradičné rómske jedlá, ✓ reprodukovat' krátke príbehy, texty, ✓ tvoriť jednoduché texty (pozdrav, pozvanie, želanie), ✓ vyjadriť, čo majú a čo nemajú radi, ✓ použiť čísla, základné číslovky, údaje o cenách a čase, ✓ pomenovať letné a zimné oblečenie, ✓ opísať obľúbené oblečenie a obľúbenú farbu,
<p>Písomný prejav</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ prepísať bezchybne krátky text, ✓ opísať veci na obrázku, ✓ napísať správne vlastné meno, adresu, vek, dátum narodenia, ✓ orientovať sa v učebnici a vyhľadať písomnú podobu slov, ✓ napísať krátky list alebo pohľadnicu.